

چگونه توانستم دانش آموزان کلاس را با قرآن مانوس کنم؟

¹حسن ترک کوهسار

¹دانشجو آموزش ابتدایی کارشناسی پیوسته پردیس آیت الله خامنه ای واحد شهید بهشتی گنبد کاووس

Hsn1414hsn@gmail.com

چکیده :

قرآن، پیام روشن الهی است که همه انسان ها را به راستی و رستگاری دعوت می کند. از صدر اسلام تا کنون، آموزش این پیام جاودانه الهی، از مهم ترین اهداف تعلیم و تربیت در میان مسلمانان بوده است. در کشور ما نیز، به اقتضای جایگاه دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه قرآن در اعتقادات دینی، باید آموزش قرآن مورد توجه همگان باشد تا شرایط مساعد برای تحقق اهداف این آموزش فراهم آید. پژوهش حاضر به روش مروری کتابخانه ای انجام شده است که هدف از آن مانوس کردن دانش آموزان با درس قرآن بود. نتایج پژوهش نشان می دهد که درس قرآن در میان درس های گوناگون دوره های تحصیلی، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. نگاهی اجمالی به دستاورد آموزش قرآن در کشور ما نشان می دهد که این دستاورد، نه با اهمیت و جایگاه ویژه قرآن در اسلام تناسب دارد و نه با میزان علاقه و اهمیتی که تمام آحاد مردم برای قرآن کریم قایل هستند. از این رو به دنبال توصیه ها و تأکیدات مکررمقام معظم رهبری در اعتلای آموزش قرآن در آموزش و پرورش، تلاش های نسبتا همه جانبه ای در فراهم آوردن زمینه های لازم برای اعتلا و تقویت آموزش قرآن آغاز شد.

کلمات کلیدی: قرآن، علاقه، یادگیری

1- مقدمه :

در نظام آموزشی تعلیم و تربیت یا هر نوع اقدام سازنده اجتماعی برای خلق محیطی مطلوب است که تعاملات و ارتباطات آن در سطح مطلوبی انجام شود و ویژگی های یک جامعه استاندارد در آن تعریف شده باشد جامعه ای منظم و هدفمند که افراد در آن دارای رفتارهای سالمی هستند و دارای کیفیت زندگی مطلوبی می باشند این گونه می توان جامعه ای با این خصوصیات را جامعه ای سالم نامید عوامل متعددی چون رشد دانش و تکنولوژی، رشد نظام تربیتی، پرورش اعتقادات دینی درست، برقراری نظم و امنیت جامعه، اهمیت به حقوق افراد، نهادهای جامعه هدفمند... به نحوی می توان گفت که برای ایجاد چنین شاخص ها برای یک جامعه سالم نظام اصلاح و تربیتی از ارکان اصلی است و با پرورش آن می توان سایر ویژگی های دیگر جامعه سالم را تحقق بخشید.

ساخت جامعه سالم یک هدف اجتماعی است که باید افراد و سایر بخش های جامعه با پیروی از برنامه های اجتماعی درست آن را اجرایی نمایند و قطعاً این هدف با توجه به ماهیت جامعه و ابعاد مختلف آن نیاز به برنامه های کارشناسی شده دارد اقدامات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مناسب تا جامعه ای با ویژگی ها و ساختار یک سیستم استاندارد شکل گرفته و محیطی ایده آل برای زندگی افراد باشد. (صابری، 1396).

در نظام اسلامی، نهادهایی که نسبتی با تعلیم و تربیت دارند، به میزان دایره عمل و تأثیر خود مسئولیت بیشتری بر عهده دارند. بعد از خانواده، نهادهای تعلیم و تربیتی، مسئول و موظف در این امر می باشند. در این میان آموزش و پرورش وظیفه ای ویژه دارد و باید مبنای مجموعه برنامه های درسی و فعالیت های تربیتی و فرهنگی قرار گیرد. علاوه بر این که رویکرد عام آموزشی در آموزش و پرورش باید رویکرد تربیت دینی باشد، درس تعلیم و تربیت وظیفه دارد که آموزه های دینی را به دانش آموزان آموزش دهد و آنان را به بصیرت کافی در این زمینه برساند.

انتقال ارزش های اساسی و الهی جامعه در کانون اصلی توجه نظام آموزشی قرار دارد، به گونه ای که مدرسه دانش آموزان را متعهد می سازد ارزش های جامعه را درونی سازند. کودک باید به خوبی تحت سرپرستی و تربیت مربیان قرار گیرد تا استعدادهای او شکفته و تربیتش کامل شود و به مراحل والای انسانی دست یابد. تربیت دینی و مذهبی از مهم ترین و اساسی ترین جنبه های تعلیم و تربیت است که از نهاد خانواده آغاز می شود و در مدارس و دیگر ارگان های آموزشی ادامه می یابد؛ یکی از معمول ترین شیوه های آموزش و پرورش اعتقادات مذهبی، بیان آن ها از زبان معلمان و مربیان است، زیرا کودک با معلم یا مربی، بهتر و راحت تر ارتباط برقرار می کند و تأثیر نقش این افراد، در روحیه و ذهن بشر غیر قابل انکار است. آموزش و پرورش وقتی به ما درس معارف اسلامی می دهد و باعث تقویت ریشه اعتقادات ما می شود باعث تغییر نگاه ما به زندگی می شود و درصدد ایجاد نگاه درست است و این نگاه درست خود باعث تحکیم در زندگی می شود جهان بینی الهی نه تنها ترسیم زیبا و دقیقی از زندگی دنیوی را به خداپرستان ارائه می نماید، بلکه از مصاحبت و نزدیکی با افرادی که تحت لوای جهان بینی مادی هستند نیز برحذر می دارد؛ به دلیل آنکه آن ها به سبب وجود افکار و اندیشه های غلط و شیطانی در قلوبشان، همچون افراد مریض هستند و مرضشان مسری است. لذا، توصیه به تولی و تبری در اینجا نیز و البته به گونه خاص خودش جریان دارد.

قرآن کریم: فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَبِئْذٍ إِلَّا الْحَيَاءُ الدُّنْيَا ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى (نجم / 29، 30) حال که چنین است از اینها که از ذکر ما روی می گردانند و جز زندگی مادی دنیا را نمی طلبند، اعراض کن. این آخرین حد آگاهی آنها است، پروردگار تو کسانی را که از راه او گمراه شده اند به خوبی می شناسد، و هدایت یافتگان را از همه بهتر می داند. بنابراین با بهره گیری از آموزه های قرآنی و درس هایی که در آموزش و پرورش می گیریم می توان نگاه درست به زندگی داشت و درصدد تقویت این رابطه برآمد.

کلام و کتاب از آغاز پیدایش تاکنون شاهد تحولات گسترده، تغییرات شگرف و اعجاب آمیز بوده است. این تحولات، ابعاد مختلف عرصه های سخن و نوشتار را شامل می شود، با وجود این تغییرات گسترده، به روشنی می توان مؤلفه های همواره ثابت را از ابتدا تا به امروز در این دو پدیده مشاهده نمود. اولین مؤلفه که در همه دوره های تاریخی کلام و کتاب ثابت و پایدار بوده است، رابطه نمایانگری اثر با پدید آورنده اثر است. پدیده

های علمی بیشتر از دیگر پدیده ها آیین و نمای پدید آورندگان خود را باز می تابند، آثار علمی، جلوه های روشن و آشکار ابعاد، مشخصه ها و صفات آفرینندگان خویش هستند.

از دیگر مؤلفه های استوار در تاریخ نوشتار و گفتار، وجود اصل انگیزه و هدف است. بدون تردید پدید آوردن هر اثر فکری، علمی با توجه به فرایند پیدایش آن، از اراده مسبوق به انگیزه و هدف نشأت گرفته است. باور پذیر و معقول نیست که اثر علمی در قالب شفاهی یا کتبی تصادفی و با فقدان انگیزه صورت پذیرد. البته اگر چه در تقسیمات الفاظ، لفظ مهمل نیز قرار دارد، وجود لفظ مهمل در خارج، اصل انگیزه را در کلام نفی نمی کند، چه این که اصولاً انسان به لحاظ برخورداری از عقل و ادراک، رفتار و عملی که از انگیزه و غرض منبعث نباشد، ندارد، آنچه هست، تفاوت در مراتب انگیزه و غرض است و لهو و لعب در برخی رفتار انسان امری نسبی است.¹ تردیدی نیست که کلام و کتاب خداوند از سنخ کتاب و کلام بشری نیست؛ اما با آن شباهت ها و اشتراکاتی دارد. برجسته ترین اشتراک کلام خداوند با کلام بشر، معناداری و مفهوم بودن است. البته وجه مشترک فقط اصل معناداری است و از نظر منشأ صدور، مراتب و لایه های معنایی، کلام خدا با کلام بشری قابل سنجش نیست، دریافت معنا، فهم کلام و کتاب حکیم، خبیر، علیم و بصیر پیش نیازهای علمی دارد.

علوم قرآن از اولین گرایش های علمی عرصه قرآن شناسی است که در محیط های فکری و علمی، محور تحقیقات و تدوین آثار پرشمار قرار گرفته است. با وجود گنجینه پر برگ و بار آثار تدوین یافته بر محور علوم قرآن، ظرفیت پژوهش در این زمینه همچنان وجود دارد.

اهداف پژوهش

بررسی دلایل بی انگیزگی دانش آموزان نسبت به درس قرآن
بررسی نقش معلم در علاقه مندی دانش آموزان به قرآن
بررسی نقش روش های تدریس در علاقه مندی دانش آموزان به قرآن
بررسی نقش تلفیق قرآن با سایر دروس در جذاب سازی این درس

سوالات پژوهش

چرا دانش آموزان در زنگ قرآن خسته می شوند؟
چرا زنگ قرآن دارای اهمیتی بسیاری است؟
چرا این زنگ برای دانش آموزان جذابیت ندارد؟
چگونه می توان دانش آموزان را به درس قرآن مانوس کرد؟
از چه روش های تدریسی می توان برای جذاب سازی این درس استفاده کرد؟
آیا از طریق تلفیق با دروسی مثل هنر و ورزش می توان درس را برای دانش آموزان جذاب کرد؟

2- توصیف وضع موجود :

اینجانب حسن ترک کوهسار در سال تحصیلی 1403-1404 مشغول کارورزی بودم. وضعیت درسی دانش آموزان خوب است و خانواده ها پیگیر وضعیت درسی دانش آموزانشان هستند. همین طور دانش آموزانم به درس خواندن علاقمندند و در فعالیت های کلاسی بسیار مشارکت دارند. ما زنگ های اول روزهای زوج درس قرآن را داریم و در این زنگ با بچه ها قرآن تمرین می شود. اما چیزی که در این زنگ توجه مرا نسبت به خود جلب کرد این بود که دانش آموزان مثل زنگ های دیگر در کلاس فعالیت نداشتند و کسل کننده بودن این زنگ را می شد از چهره های آنها متوجه شد.

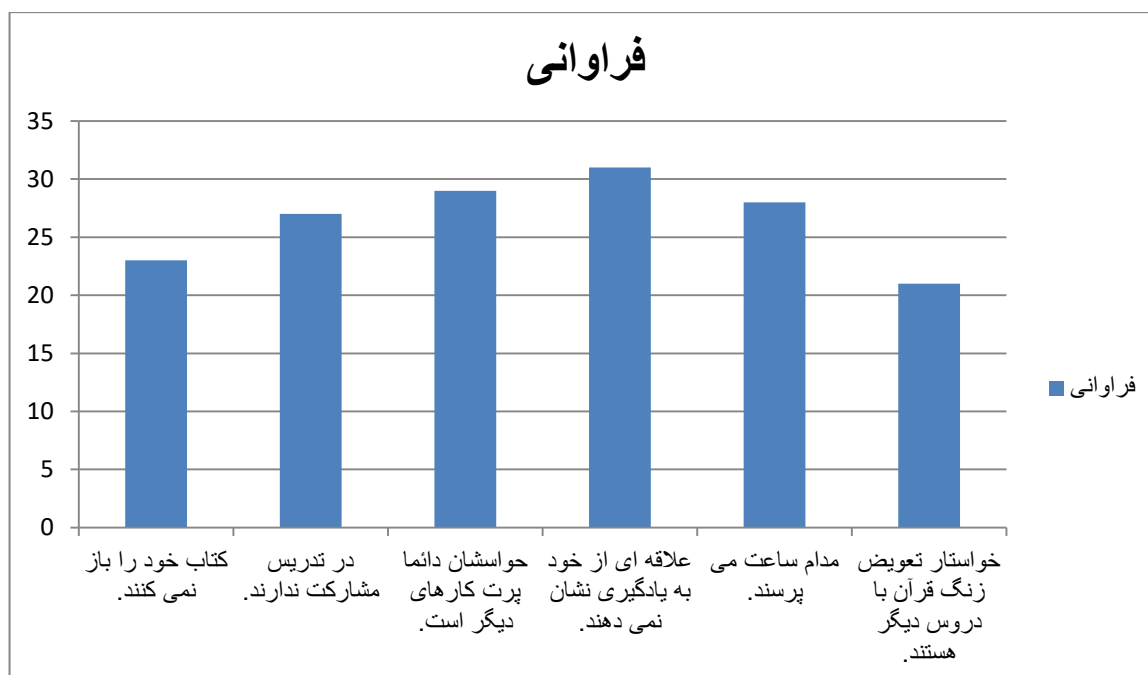
به طوری که تا کتاب قرآن را روی میز می گذاشتند بعضی از بچه ها سر خود را روی میز می گذاشتند و چشمان خود را می بستند یا با حالتی نا خوشایند می گفتند بازهم قرآن!

3- شواهد (1):

الف) مشاهده

برای جمع آوری اطلاعات از ابتدا به مشاهده ی رفتار دانش آموزم در کلاس پرداختم. رفتار دانش آموزانم را دو هفته ی تمام تحت نظر گرفتم و تمام مواردی که از آنها مشاهده کردم را یاد دشت می کردم.

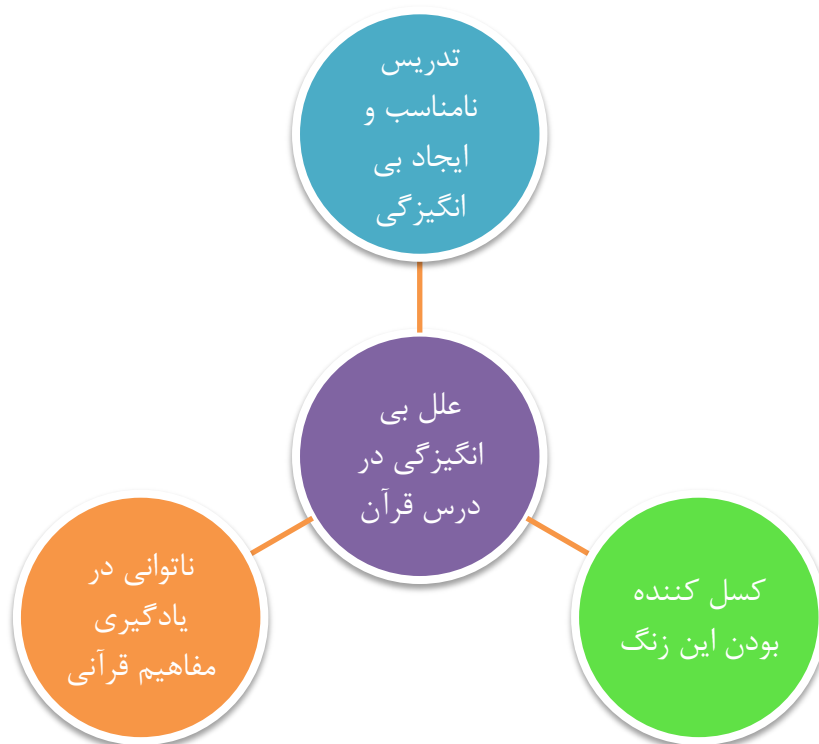
ردیف	رفتار دانش آموز	فراوانی
1	کتاب خود را باز نمی کنند.	23
2	در تدریس مشارکت ندارند.	27
3	حواسشان دائما پرت کارهای دیگر است.	29
4	علاقه ای از خود به یادگیری نشان نمی دهند.	31
5	مدام ساعت می پرسند.	28
6	خواستار تعویض زنگ قرآن با دروس دیگر هستند.	21

ب) مصاحبه

در یکی از زنگ های قرآن به جی تدریس شروع به صحبت با دانش آموزان کردم و از آنها دلایل بی توجهی و عدم علاقه آنها نسبت به درس قرآن را پرسیدم و پاسخ های دانش آموزان را به صورت زیر طبقه بندی کردم.

- ناتوانی در یادگیری مفاهیم قرآنی
- کسل کننده بودن این زنگ
- تدریس نامناسب و ایجاد بی انگیزگی

4- تجزیه تحلیل اطلاعات (یافتن راه حل) :

اشکال اساسی در تحقق برنامه‌ی درسی (اعم از آموزش رسمی و فعالیت‌های فوق برنامه) دیده می‌شود. این اشکال‌ها با رعایت اصل جامعیت آموزش عمومی قرآن قابل رفع و اصلاح‌اند.

1. جدایی مؤلفه‌های آموزش از یکدیگر و در طول هم قرار گرفتن این مهارت‌ها، به گونه‌ای که قرآن‌آموز هیچ حظ و بهره‌ای از قرآن ندارد (مانند جدایی خواندن از فهمیدن).
 2. جدایی مهارت‌های قرآنی از معارف قرآنی که بهره‌مندی قرآن‌آموز را به حداقل می‌رساند.
 3. توجه بیش از حد به هنرهای قرآنی مانند قرائت و حفظ که از توان اغلب افراد خارج است و افرادی را که توان همراهی ندارند، به تدریج از قرآن دور می‌کند.
 4. کم توجهی به هدف انس با قرآن کریم (خواندن مستمر و مادام‌العمر قرآن).
- تذکر: درست است که این هدف برآیند و نتیجه‌ی آموزش‌های قرآنی است، اما تجربه نشان می‌دهد، کم توجهی به این هدف، تأثیر زیادی در انس نیافتن آحاد جامعه با قرآن دارد. نبود انس نیز باعث فراموشی تدریجی آموخته‌ها می‌شود.
5. بی توجهی به مهم‌ترین هدف نزول قرآن یعنی «هدایت» در همه یا اغلب مباحث قرآنی، به خصوص در بخش مهارت‌آموزی (روخوانی، روان خوانی، قرائت و تجوید، حفظ و ...).

توجه به رویکرد «جامعیت آموزش عمومی قرآن» (یعنی تلفیق مهارت‌های قرآنی با آموزه‌ها و مفاهیم و معارف قرآنی) زمانی امکان‌پذیر است که از مهم‌ترین هدف نزول قرآن کریم، یعنی «هدایت»، غفلت نشود. در واقع، آموزش عمومی قرآن، بدون توجه به اصل هدایت، بیشتر به آموزش عربی یا

هنرهای آوایی شبیه است تا «تعلیم کلام الله» (آموزش قرآن کریم). آموزش عمومی قرآن زمانی می‌تواند به قرآنی شدن سبک زندگی جامعه کمک کند که رویکرد آن «معنادار» باشد. (یعنی محتوا و ساختار درس‌ها متناسب با علاقه‌ها و نیازهای زندگی فرد انتخاب و تدوین شده باشند).

6. متناسب نبودن محتواهای آموزشی با نیاز مخاطبان (اعم از نیازهای جسمی، روحی و عاطفی). این مهم‌ترین اشکال رویه‌های موجود است که نبود نخ ارتباطی بین دانه‌های تسبیح آموزش، تداوم و استمرار آموزش و انس دانش‌آموزان به قرآن را با خطر جدی رو به رو کرده است.

7. جایگزینی قاعده‌آموزی با مهارت‌آموزی. به گونه‌ای که دانش‌آموزان با وجود یادگیری تعداد زیادی از قواعد روخوانی، روان‌خوانی و تجوید، و حتی وقف و ابتدا و صرف و نحو عربی، هنوز در خواندن و فهمیدن قرآن مشکل اساسی دارند.

8. اجرا نشدن کامل و مستمر برنامه‌ی درسی در طول سال تحصیلی، به دلیل نبود نظارت مستمر و ارزشیابی و نبود سیاست‌های تشویقی که باعث قانون‌گریزی و اجرا نشدن قوانین و مصوبات شورای عالی و نیز از بین رفتن حس رقابت و در نتیجه خستگی از آموزش و تدریس می‌شود که خود عامل بسیاری از آسیب‌هاست.

9. ارائه‌ی طرح‌ها و برنامه‌های موازی و تکراری که در نتیجه هم باعث سوق یافتن نیروها و امکانات به سوی دیگر و هم باعث ایجاد اشباع کاذب و دست کشیدن معلمان از آموزش و احاله‌ی آن‌ها به سوی مدیران و مربیان تربیتی می‌شود. برای رفع این اشکال‌ها، اول باید تکلیف رویکرد حاکم بر این چهار بخش مشخص شود.

5- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی :

برای جذاب سازی درس قرآن راهکارهای زیر ارائه شد و از بین راهکارهای ارائه شد آنهایی را که قابلیت اجرا در مدرسه را دارند انتخاب شد تا اجرا شود.

- آشنایی با قرآن کریم به عنوان کتاب الهی
- تقویت انس با قرآن کریم
- توانایی روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام، از روی رسم الخط آموزشی
- حفظ بعضی سوره‌های کتاب درسی
- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم
- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن
- برگزاری جشن قرآن، در ابتدای سال تحصیلی، برای شروع آموزش درس قرآن.
- آموزش وضو و نماز به دانش‌آموزان و گرفتن وضو قبل از ورود به کلاس قرآن توسط آموزگار و دانش‌آموزان.
- خواندن سوره‌ها و عبارات قرآنی که دانش‌آموزان حفظ کرده‌اند، در زمان صبحگاه توسط تمام دانش‌آموزان. برای تشویق آنها و معرفی دانش‌آموزانی که بیشترین سوره یا عبارت را حفظ نموده‌اند.
- اجرای داستان‌های قرآنی به صورت نمایش توسط دانش‌آموزان و یا خواندن داستان‌های قرآنی.
- آموزش آیت الکرسی و حفظ آن توسط دانش‌آموزان با تکرار و تمرین آموزگار در ابتدای شروع هر ساعت درسی.
- استفاده از طرح، "درس‌های قرآنی" که نمونه‌ای از آن نیز در پیوست می‌باشد.
- استفاده از پوسته‌های مربوط به عبارات و سوره‌های قرآن در آموزش.
- استفاده از بازی و اشعار قرآنی در ساعت قرآن.
- استفاده از نمودار تشویقی مخصوص زنگ قرآن.

- استفاده از نشانگر جذاب برای خط بَری عبارات قرآنی توسط دانش آموزان.
- تهیه دفتر قرآنی شکیل و زیبا همراه با طرح روی جلد یکسان و جذاب و مرتبط به قرآن برای تمام دانش آموزان.
- گوش دادن قرآن از نوار، در 10 دقیقه ابتدای هر روز و در هنگام انجام فعالیت های هنری مانند نقاشی، کاردستی و ...

6- اجرای راه حل و نظارت :

1. برگزاری جشن قرآن
یکی از مواردی که دانش موزان نسبت به آن بسیار علاقمند هستند جشن است. بنابراین در همان اوایل سال تحصیلی برای انس دانش آموزان با قرآن و ایجاد علاقه نسبت به این درس یک جشن مفصل برای دانش آموزان تدارک دیدم.
در این جشن دانش آموزان کتاب های قرآن خود را با پاپیون های رنگی به بهترین حالت تزئین کردند.
2. کاردستی
یکی دیگر از مواردی که دانش آموزان بی نهایت نسبت به آن علاقه مند هستند کاردستی است. با توجه به این که دانش آموزان در زنگ های قرآن دچار حواس پرتی می شدند و خط را گم می کردند من تصمیم گرفتم تا یک نشانک درست کنم تا بچه ها به خاطر استفاده از این نشانک که آن را خودشان درست کرده اند برای یادگیری درس قرآن اشتیاق پیدا کنند.
3. نقاشی
باید بگویم که دانش آموزان ابتدایی عاشق نقاشی کشیدن هستند. من از این علاقه برای علاقمندی دانش آموزان نسبت به درس قرآن استفاده کردم. به این شکل که درس قرآن و هنر را تلفیق کردم و از دانش آموزان خواستم برای پیام قرآنی هایی که در کتاب آورده شده است نقاشی بکشند یا در قسمت داستان های قرآنی که کتاب آورده بعد از خواندن آن داستان ها دانش آموزان باید نقاشی آن را بکشند.
4. داستان خوانی
یکی از کارهای دیگری که انجام دادم این بود که از بچه ها خواستم تا هر جلسه درمورد یکی از داستان قرآنی یک داستان را به صورت خلاصه جمع آوری کنند و آن را برای دانش آموزان دیگر تعریف کنند. همین طور به دانش آموزی که داستان او برای بقیه جذاب تر باشد یک نمره مثبت داده می شود.
یا اینکه این داستان باید متناسب با پیام های قرآنی باشد طوری که بعد از خواندن یک پیام قرآنی دانش آموزان خودشان باید یک داستان درباره ی آن بسازند و در کلاس تقویت کنند که هم سبب علاقه دانش آموزان به قرآن می شود هم خلاقیت آنها بیشتر می شود.
5. مسابقه یا بازی قرآنی
بازی از جمله فعالیت های مورد علاقه دانش آموزان است که من یک بازی به صورت زیر برای دانش آموزانم طراحی کردم و آن را باهم در کلاس درس اجرا کردیم.
برای این کار ابتدا دو تیم تشکیل دادم. گروه اول 16 نفر و گروه دوم 16 نفر بود.
سپس یک لیست تهیه کردم و اسمی هر گروه را روی آن نوشتم
هر دانش آموز در هر گروه باید تعداد سوره هایی را که بلد است بگوید و آنها را بخواند و ما آن را در لیست خود یادداشت می کنیم.
در مرحله بعد دانش آموز به تعداد سوره هایی که حفظ است باید به تیم مخالف توپ بندازد یعنی اگر دانش آموز 5 سوره خوانده باید 5 بار توپ را به تیم مخالف بزند.
حالا تعدادی که از این توپ ها که تیم مخالف آن را نگرفته است را داخل برگه یادداشت می کنیم.

در نهایت تیمی برنده است که بیشترین توپ را بزند و تیم مخالف نتواند آن را بگیرد را بزند.

6. تلاوت قرآن

اما مهم ترین کاری که در زنگ قرآن باید انجام دهیم تلاوت درست قرآن است.

برای اینکه توجه دانش آموزان را به زنگ قرآن جلب کنم جلسات قرآن خود را در نمازخانه تشکیل دادم.

و از دانش آموزان خواستم تا در این زنگ وضو بگیرند و در کلاس حاضر شوند. به این شکل دانش آموزان اشتیاق لازم را برای یادگیری و تلاوت قرآن پیدا می کنند.

7. کارهای دیگر

من این عمل مهم را ارائه نمودم، بعد با آگاهی و آمادگی کامل در کلاس حاضر می شدم. با استفاده از طرح یاد شده، روش تدریس متناسب با هدف و مفهوم مورد نظر، نکات مورد نظر در ارزشیابی تشخیصی و هم-چنین، نقطه-ی شروع تدریس را مشخص می نمودم. برای تدریس هر مفهوم، از روش خاصی استفاده می کردم.

به میزان محدود از روش های ایجاد انگیزه بیرونی نظیر کارت و جایزه نیز استفاده کردیم که این روش تا حدودی موثر واقع شد. به این صورت که در قبال انجام یک فعالیت مطلوب یا پیشرفت در درس قرآن، به آنها کارت امتیاز می دادیم و آنها با توجه به امتیازات کسب کرده خود، جایزه ای از کمد انتخاب و تحویل می گرفتند.

ساخت وسایل کمک آموزشی توسط دانش آموزان به منظور تسریع در یادگیری مفاهیم و ایجاد نشاط و علاقه-مندی در دانش آموزان به درس قرآن دانش آموزان همیشه سعی داشتیم، مفهوم آموخته شده به دانش آموزان، فقط در سطح دانش باقی نماند، بلکه به سطح درک و فهم و بخصوص کاربرد نیز، ارتقا یابد. بدین صورت که ابتدا دانش آموزان گروه بندی میشدند، سپس فعالیت ها را، در گروه با هم انجام می دادند. در این روش، علاوه بر یادگیری عمیق مفهوم مورد نظر، حس همکاری و تعاون نیز در آنان تقویت میشد. هم چنین تکالیفی که برای منزل به فراگیران ارائه می شد، از نوع کاربردی بود، به گونه ای که برای یادگیری بهتر مفهوم اندازه گیری، فقط به تمرین های کتاب اکتفا نمی کردیم و تمرین های تکمیلی نیز، برای آنان در نظر می گرفتیم.

در کتاب قرآن یک سری تلفظ حروف قرآن وجود دارد که تمام آنها را مجدد برای بچه ها تدریس کردم و از آنها خواستم که این موارد را در روخوانی خود رعایت کنند یا موقعی که نماز می خوانند آن را رعایت کنند تا به آن عادت کنند.

در کتاب آیاتی تحت عنوان آیات تدبیر وجود دارد که بچه ها باید بخشی از آن را حفظ کنند. من کاربرد آن آیات تدبیر را در نماز، دعا و قرآن برایشان توضیح دادم و سعی کردم که از کلیپ های مناسب استفاده کنم.

در کنار این برنامه برای تجسم زیبایی های قرآن (سوره هایی در مورد نعمت های خداوند در بهشت را باهم تلاوت کرده) هر روز در کنار این طرح، سوره ی ضحی، واقعه تلاوت شده و سوره ی نبأ را هم با تکرار و تمرین روزانه تا 10 آیه حفظ شدند.

هر روز دانش آموزان با زدن پیامک برای من برای آمادگی نماز جماعت و قرائت قرآن آماده می شدند و به قید قرعه کشی یک دانش آموز به وقت اذان مغرب برای تمام دوستان و هم کلاسی های خود دعا میکند.

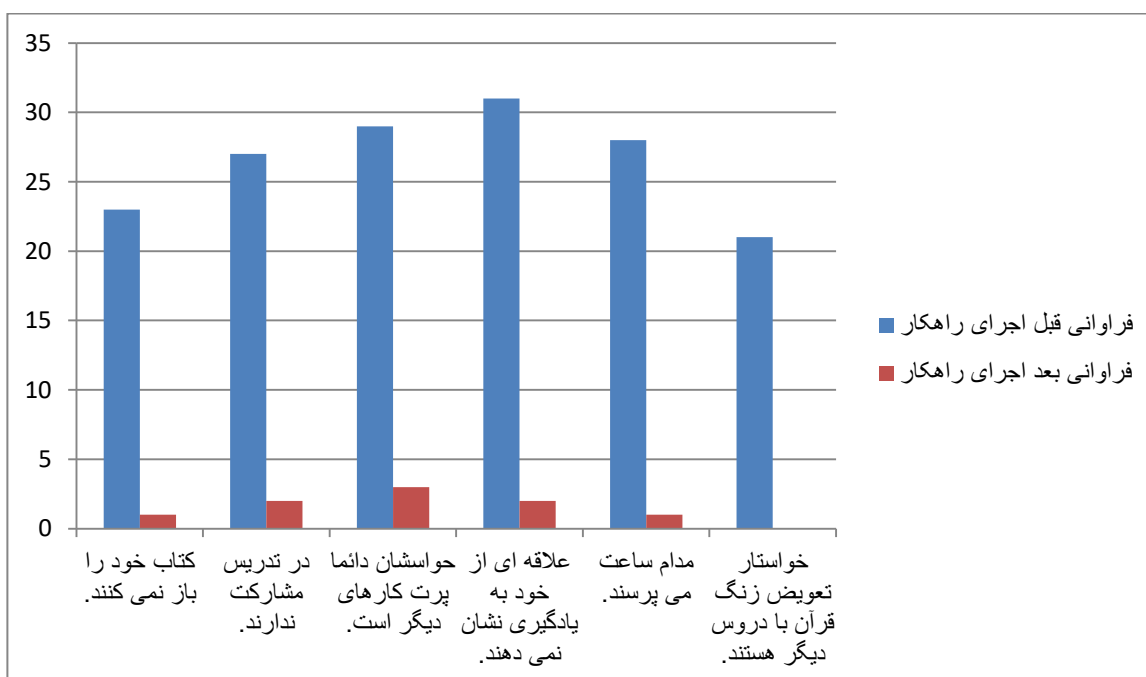
مسابقه ی قرآنی: حفظ چهل حدیث: دانش آموزان احادیثی که در مکان های مختلف مدرسه نصب شده است را حفظ می شوند و مسابقه می دهند.

7- شواهد (2) توصیف وضع مطلوب:

بعد از اجرای راهکار مجدد رفتار دانش آموزانم را زیر نظر گرفتم که به صورت زیر رفتارهای آنها در زنگ قرآن تغییر کرده بود.

ردیف	رفتار دانش آموز	فراوانی قبل اجرای راهکار	فراوانی بعد اجرای راهکار
1	کتاب خود را باز نمی کنند.	23	1

2	27	در تدریس مشارکت ندارند.	2
3	29	حواسشان دائما پرت کارهای دیگر است.	3
2	31	علاقه ای از خود به یادگیری نشان نمی دهند.	4
1	28	مدام ساعت می پرسند.	5
0	21	خواستار تعویض زنگ قرآن با دروس دیگر هستند.	6

8- ارزیابی نهایی و اعتبار سنجی :

برای اعتبارسنجی راهکارها از تعدادی از معلمان که در زمینه آموزش قرآن فعالیت داشتند کمک گرفتم که ایشان راهکارهایی را ارائه دادند و بعد از بررسی راهکارها و یک جمع بندی مورد تایید ایشان بود و راهکارها اجرا شد. بعد از اجرای راهکارها که وضعیت دانش آموزان مجدد مورد ارزیابی قرار گرفت سبب خوشحالی ما شد زیرا دانش آموزان پیشرفت خوبی داشتند و این اثربخش بودن راهکارهای اجرا شده را نشان می دهد.

9- نتیجه گیری و پیشنهادات :

جاذبه قرآن از بعثت تا کنون، دل ها و دیده ها، هوش ها و فکرها، عقول و قلوب را به خود جذب کرده است و این معجزه جاویدان الهی، همواره می درخشد و جلوه این نور خدائی، دل های بسیاری را روشن ساخته و عطر آیات این (مأنده ربّانی) از همان آغاز نزول و صبحدم بعثت، جان های مستعدی را معطر کرده است.

آنان که (اهل قرآن) بوده اند، به شکل های مختلف و درباره ی امور گوناگون حیات خویش، از این (صحیفه نورانی خدایی) بهره جسته و با عمل به این منشور زندگی، سعادت دنیا و آخرت را به دست آورده اند و نورانیت بدست آورده، از قرآن را در نسل خود جاری ساخته اند و بدین شکل

موجب انس و برقراری ارتباطی مستمر بین فرزندان خود با قرآن شده اند که پژوهشگر در این طرح با عناوین مختلف و با توجه به سطح سنی دانش آموزان آنان را به قرآن علاقمند نمود.

نکته ای که در زمینه تعلیم کتاب الهی قرآن و مأنوس ساختن آن برای دانش آموزان، مورد توجه قرار گرفت این بود که این آموزش ها به گونه ای مطرح و اجرا شد که، دانش آموزان را وادار به تفکر در موضوعات مطروحه نماید، نه آن که باعث شود آنها را بی پایه و گذرا بپذیرند تا بعد به سبب فقدان مبانی عقلانی به سرعت در هم فرو ریزد. پس در طرح داستان های دینی نباید تنها یک قصه گو بود، بلکه باید نکات و فرازهایی از آن را به صورت تطبیقی با شرایط روز و به عنوان درس زندگی مورد بحث و بررسی قرار داد، تا کودکان نیز به تدریج از محدودیت نگرش خود به معارف دینی خارج شوند و رهایی یابند. (باهنر، 1380، ص 115)

یکی دیگر از راه های انس و ارتباط کودکان و دانش آموزان با قرآن کریم، تعلیم و تعلم قرآنی آنهاست، تا آنها قرآن را بشناسند و راه های استفاده از قرآن کریم در زندگی خود را بیابند و به واسطه آن به رشد و کمال دست یابند، که با آموزش پیام های قرآنی قابل فهم و ملموس برای دانش آموزان، تا حدودی به این هدف نزدیک شدند.

تعلیم و تعلم قرآنی عموماً در مساجد و مدارس و منازل صورت می گیرد اما به علل مختلف قرآن مانوسی و عشق و انگیزه لازم برای ارتباط مستمر با قرآن کریم در کودکان به وجود نمی آید (علاءالدین، 1380، ص 79). که در این رابطه با ارتباط دادن قرآن به زندگی دانش آموزان و مهم جلوه دادن دستورات قرآنی و پیام های قرآنی با روشهای مختلف، آن ها در می یابند که لازمه ی داشتن زندگی خوب و مفید عمل به دستورات قرآن و همچنین انس داشتن با قرآن کریم می باشد. نکته مهم این است که اساسی ترین هدف دوره ابتدایی "علاقه به قرآن کریم و انس با آن" است؛ به طوری که هر نوع آموزش، باید به علاقمندی کودک به قرآن بیانجامد و زمینه ساز انس و ارتباط کودک با قرآن شود و انس امری تدریجی است و به مرور ایجاد می شود (تهرانی فرجاد، 1385، ص 33). که بعد از اجرای راه حل ها در کلاس، در پایان سال تحصیلی این انس و علاقه در رفتار و گفتار دانش آموزان به صورت چشمگیری مشهود بود، همچنین گزارش اولیا از رفتار فرزندانشان در منزل نیز شاهد بر این موضوع می باشد.

آموزش و علاقمندی کودکان پایه اول و شروع آموزش در این دوره، به فرصت یادگیری آنان می افزاید و آمادگی کودک را برای دوره های بعدی آموزش افزایش می دهد. با توجه به اینکه آموزش قرآن به کودک و آغاز تعلیم و تربیت او با قرآن کریم، در سیره و سنت معصومین (ع) دیده و توصیه شده است. مانند: آموزش قرآن توسط حضرت علی (ع) به فرزندانشان. و همچنین یادگیری در این دوره تأثیر بسزایی در شخصیت کودک دارد و مهارت های یادگیری قرآن که با استفاده از حس شنوایی و بینایی، و از راه تقلید و تکرار به دست می آید، در این سن دست یافتنی تر و پایدارتر است (شورای برنامه ریزی درسی قرآن، 1385، ص 17).

منابع:

احمدی، سیداحمد. (1374). مفهوم تربیت دینی و راه های وصول به آن، ششمین مجمع علمی جایگاه تربیت با عنوان تربیت دینی کودکان و نوجوانان.

داودی، محمد (1389) «سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)، جلد سوم: تربیت اخلاقی» قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ سوم. ساکی، مهری و ستاره موسوی. (1394) ش، «جایگاه محبت در تربیت: سبک زندگی اسلامی در عصر انتظار»، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.

سالاری حاجی آباد، هادی. (1387) ش، «مهرورزی و قاطعیت در سیره تبلیغی پیامبر اعظم (ص)»، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته علوم قرآن و حدیث، دانشکده اصول دین.

کیانی، سمیه و حسنعلی بختیار نصر آبادی. (1394) ش، «اهداف، اصول و روش های تربیت اخلاقی از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی»، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال نوزدهم، دوره جدید، شماره 1، صص 65-94.

وجدانی، فاطمه. (1397)ش، «بررسی نسبت میان محبت به مردم و اخلاق اجتماعی در اسلام»، اندیشه‌های نوین تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه الزهراء(س)، دوره 14، شماره 1.